

آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کارشناسی ارشد ناپیوسته

مقدمه

آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته مصوب ۱۳۶۷، پس از اجرای یک دوره ۵ ساله و مشاهده کاستی‌ها و همچنین تطبیق با سیاست‌های آموزش عالی در سطح تحصیلات تکمیلی، نیاز به اصلاحات و تغییراتی داشت که باید در آن به عمل می‌آمد.

این تغییرات براساس نظرات رسیده از دانشگاهها، اعضای هیأت علمی مسئولان اجرایی و پیشنهادهای معاونین آموزشی دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی در (گردهمایی‌های ادواری)، توسط کمیسیون تدوین آیین‌نامه‌ها، جمع‌آوری و به صورت پیوست تنظیم، تدوین و جهت تصویب نهایی به شورای عالی برنامه‌ریزی پیشنهاد شد. شورای عالی برنامه‌ریزی طی جلسات ۲۸۵ تا ۲۹۱ خود، این پیشنهادها را بررسی و با اصلاحاتی آن را تصویب کرد.

این آیین‌نامه جایگزین آیین‌نامه قبلی می‌شود و از آغاز سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ برای دانشجویان ورودی این سال و بعد از آن لازم‌الاجرا است و به موجب آن همه آیین‌نامه‌ها و بخشنامه‌های قبلی مغایر با آن، برای مشمولان این آیین‌نامه لغو می‌گردد. اینک توجه مجریان محترم را به نکات زیر جلب می‌نماید:

- ۱- در این آیین‌نامه تنها به ذکر اصول اکتفا شده است، آنجا که ساکت است تصمیم‌گیری بر عهده کمیته یا شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه ذی‌ربط است.
- ۲- از شرایط آیین‌نامه‌نویسی، روشنی و غیرقابل تفسیر بودن کلمات، سادگی عبارات، وسعت دامنه اجرا، قابلیت درک و جامع بودن آن است. در اینجا کوشش شده است که این نکات، تا آنجا که ممکن است رعایت شود. معهذا اگر ابهامی در اصول آن پدید آید، رفع یا تفسیر آن بر عهده کمیسیون تدوین آیین‌نامه‌ها است.
- ۳- زمان اجرای این آیین‌نامه، از سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ و بعد از آن است ولی از آنجا که با آیین‌نامه‌های قبلی تفاوت اصولی ندارد، قابلیت تطبیق و تسری به

دانشجویان فعلی را نیز دارد. معهدا تطبیق باید با نظر کمیته یا شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه صورت گیرد.

۴- لازم است دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی دانشجویان را از آغاز تحصیل با مواد این آیین‌نامه آشنا سازند و به هنگام نام‌نویسی در نخستین نیمسال تحصیلی و ابتدای هر سال تحصیلی اهم مواد آن را در اختیار دانشجویان قرار دهند.

در پایان از کلیه اعضای محترم هیأت علمی، دست‌اندرکاران و مسئولان اجرایی، دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی انتظار دارد با توکل به خداوند متعال در تحقق اهداف مقدس انقلاب فرهنگی که در وصیت‌نامه الهی سیاسی حضرت امام رضوان‌الله تعالی علیه به آن تکیه شده است، تلاش نمایند و در این راه از هر نوع کوششی دریغ ننمایند و انشاءالله موفق و مؤید به تأییدات الهی باشند.

دکتر سیدمحمد رضا هاشمی گلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

و رئیس شورای عالی برنامه‌ریزی

آیین‌نامه دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته

فصل اول کلیات

ماده ۱: تعریف

دوره کارشناسی ارشد، یکی از دوره‌های آموزش عالی بالاتر از دوره کارشناسی است، که پس از آن به اجرا درمی‌آید و سرانجام به اعطاء مدرک کارشناسی ارشد در رشته مربوط منتهی می‌گردد.

تبصره:

در این آیین‌نامه، به منظور اختصار، به همه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشگاهها و مراکز تحقیقاتی مجاز، که در مقاطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دکتری (تحصیلات تکمیلی) فعالیت دارند، «مؤسسه» گفته می‌شود. منظور از کمیته تحصیلات تکمیلی، کمیته یا شورایی است که در این زمینه، در سطح گروه یا دانشکده تشکیل می‌شود.

ماده ۲: هدف

هدف از ایجاد دوره کارشناسی ارشد، گسترش دانش و تربیت متخصصان و پژوهشگرانی است که با فراگیری آموزش‌های لازم و آشنایی با روش‌های پژوهش علمی، مهارت لازم را برای آموزش، پژوهش و خدمات پیدا می‌کنند.

فصل دوم

شرایط ورود

ماده ۳:

شرایط ورود به دوره به شرح زیر است:

۳-۱- داشتن شرایط عمومی ورود به آموزش عالی.

۳-۲- داشتن گواهینامه پایان دوره کارشناسی یا بالاتر مورد تأیید وزارت فرهنگ و آموزش عالی و یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در رشته‌های مورد قبول (به تشخیص شورای عالی برنامه‌ریزی).

۳-۳- برخورداری از توانایی جسمی لازم و متناسب با رشته تحصیلی.

۳-۴- موفقیت در آزمون ورودی دوره.

تبصره:

مدرک معادل کارشناسی برای ورود به این دوره‌ها فاقد اعتبار است.

فصل سوم

واحدهای درسی

ماده ۴:

تعداد کل واحدهای درسی، دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته، با احتساب واحد پایان‌نامه، برحسب رشته، حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد است.

تبصره ۱:

چنانچه به تشخیص کمیته تحصیلات تکمیلی، گذراندن تعدادی از واحدهای درسی دوره کارشناسی، به عنوان دروس کمبود یا جبرانی، برای دانشجوی، ضروری تشخیص داده شود، وی مکلف است، آن دروس را براساس برنامه مصوب، اضافه بر واحدهای درسی مقرر در دوره کارشناسی ارشد و مطابق این آیین‌نامه بگذراند.
تعداد دروس جبرانی در هر رشته حداکثر ۲۴ واحد است.

تبصره ۲:

در انتخاب دروس، اولویت با دروس جبرانی است، تعیین تعداد و نوع دروس و زمان انتخاب آنها در چهارچوب برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی، بر عهده کمیته تحصیلات تکمیلی مؤسسه ذی‌ربط است.

ماده ۵:

تعداد واحد پایان‌نامه کارشناسی ارشد، برای همه رشته‌ها بین ۴ تا ۱۰ واحد درسی، مطابق برنامه مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی است.

ماده ۶:

دانشجوی دوره کارشناسی ارشد مجاز است در هر نیمسال تحصیلی بین ۸ تا ۱۴ واحد درسی را انتخاب کند و در موارد استثنایی، با صلاحدید کمیته تحصیلات تکمیلی، این تعداد می‌تواند به ۱۶ واحد افزایش یابد.

تبصره ۱:

در آخرین نیمسال تحصیلی، نام‌نویسی دانشجو در کمتر از ۸ واحد درسی بلامانع است.

تبصره ۲:

دانشجویانی که برخی از دروس دوره کارشناسی ارشد را در دوره کارشناسی گذرانده‌اند نمی‌توانند آن درس یا دروس را مجدداً در دوره کارشناسی ارشد بگذرانند. این دانشجویان باید با گرفتن دیگر دروس انتخابی جمع واحدهای درسی خود را به حدنصاب مندرج در برنامه مصوب برسانند.

فصل چهارم

حضور و غیاب

ماده ۷:

حضور دانشجو در تمامی برنامه‌های درسی و دیگر فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی دوره الزامی است. غیبت دانشجو در هر درس نباید از $\frac{4}{17}$ مجموع ساعات آن درس تجاوز کند، در غیراین صورت نمره دانشجو در آن درس صفر محسوب می‌شود.

تبصره:

در صورتی که غیبت دانشجو در هر درس بیش از حد مجاز بوده و از نظر مؤسسه، موجه تشخیص داده شود، آن درس از مجموعه دروس انتخابی دانشجو حذف می‌شود. در این صورت رعایت حدنصاب ۸ واحد در آن نیمسال الزامی نیست. ولی آن نیمسال از نظر طول تحصیل برای دانشجو یک نیمسال کامل محسوب می‌شود.

ماده ۸:

غیبت غیرموجه در امتحان هر درس موجب گرفتن نمره صفر برای آن درس است.

تبصره:

در صورتی که غیبت دانشجو در امتحان، از نظر مؤسسه، موجه تشخیص داده شود، درس مزبور حذف می‌شود.

فصل پنجم

طول دوره، مرخصی تحصیلی و انصراف از تحصیل

ماده ۹:

طول دوره مدتی است که دانشجو باید دروس تعیین شده در این دوره را با پایان نامه براساس مقررات مربوط به اتمام برساند.
طول دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته ۲ سال است.

تبصره ۱:

کمیته تحصیلات تکمیلی می‌تواند، در صورت لزوم و حسب مورد یک و حداکثر دو نیمسال تحصیلی به طول دوره دانشجو اضافه کند.

تبصره ۲:

چنانچه مؤسسه نتواند حداقل واحدهای درسی را در یک نیمسال تحصیلی ارائه دهد، به نسبت کسر واحدهای ارائه شده، در طول دوره دانشجو افزوده می‌شود. در هر صورت طول دوره تحصیل نباید از سه سال تجاوز نماید.

ماده ۱۰:

دانشجوی دوره کارشناسی ارشد می‌تواند حداکثر برای یک نیمسال تحصیلی، با کسب موافقت دانشگاه، از مرخصی تحصیلی استفاده کند.

تبصره ۱:

مدت مرخصی تحصیلی جزو سنوات تحصیلی دانشجو محسوب می‌شود.

تبصره ۲:

درخواست مرخصی باید قبل از شروع نام‌نویسی در هر نیمسال تحصیلی به مؤسسه مربوط تسلیم و موافقت آن مؤسسه کسب گردد. موافقت مؤسسه با مرخصی تحصیلی دانشجو با توجه به وضعیت تحصیلی وی صورت می‌گیرد و منوط به این است که ادامه تحصیل دانشجو از آن به بعد با مشکل مواجه نشود.

تبصره ۳:

در صورتی که دانشجو بدون کسب موافقت مؤسسه حتی برای یک نیمسال، ترک تحصیل نماید از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

ماده ۱۱:

دانشجو می‌تواند به هر دلیل، از تحصیل اعلام انصراف نماید. در این صورت باید درخواست خود را مبنی بر انصراف به مؤسسه تسلیم نماید. چنانچه دانشجو بعد از یک ماه درخواست خود را پس نگیرد، آن مؤسسه نسبت به صدور گواهی انصراف اقدام می‌نماید.

تبصره:

دانشجوی انصرافی یا اخراجی موظف است به تعهداتی که سپرده است عمل نماید. به هر حال صدور هرگونه گواهینامه و تسلیم ریز نمرات و دریافت مجوز شرکت مجدد در آزمون ورودی منوط به تسویه حساب دانشجو، با مؤسسه ذیربط است.

فصل ششم ارزشیابی

ماده ۱۲:

حداقل نمره قبولی در هر درس اعم از دروس دوره و دروس جبرانی در دوره کارشناسی ۱۲ است.

تبصره ۱:

اگر نمره دانشجو در یک درس انتخابی کمتر از ۱۲ باشد، می‌تواند با موافقت استاد راهنما به جای آن درس، درس دیگری را انتخاب نماید.

تبصره ۲:

در مواردی که ارزشیابی دانشجو در یک درس موکول به فعالیت‌هایی باشد که با تشخیص استاد مربوط انجام آن در طول یک نیمسال تحصیلی ممکن نیست، نمره دانشجو در آن درس ناتمام محسوب می‌شود. در این صورت باید نمره دانشجو در این درس، حداکثر تا پایان نیمسال تحصیلی بعد، توسط استاد ذیربط به نمره قطعی تبدیل و در کارنامه وی ثبت شود.

ماده ۱۳:

میانگین نمرات دروس دانشجو، در دوره کارشناسی ارشد، در هر نیمسال تحصیلی، نباید از ۱۴ کمتر باشد. اگر میانگین نمرات دانشجو در دو نیمسال تحصیلی کمتر از ۱۴ باشد، آن دانشجو از ادامه تحصیل محروم می‌شود.

تبصره:

نمره دروس پیشنهادی یا جبرانی در کارنامه دانشجو، جداگانه ثبت می‌شود اما در احتساب میانگین نمرات نیمسال تحصیلی و میانگین کل نمرات دانشجو منظور نمی‌شود.

ماده ۱۴:

میانگین کل نمرات دانشجو در پایان دوره نباید از ۱۴ کمتر باشد. در غیر اینصورت فارغ‌التحصیل دوره کارشناسی ارشد شناخته نمی‌شود.

تبصره ۱:

دانشجویی که پس از گذراندن کلیه واحدهای درسی دوره، میانگین کل نمرات او از ۱۴ کمتر باشد، در صورتی که حداکثر مدت مجاز تحصیل وی به پایان نرسیده باشد، می‌تواند تا ۱۶ واحد از دروسی را که در آنها نمره کمتر از ۱۴ گرفته است، فقط در یک نیمسال تحصیلی تکرار کند و در صورت جبران کمبود میانگین کل، فارغ‌التحصیل شود. (دانشجویانی که به هر دلیل نتوانند از این فرصت استفاده کنند از ادامه تحصیل محروم مانده و مدرکی دریافت نمی‌کنند.) الحاقیه به تبصره ۱ مصوب جلسه ۳۷۱ مورخ ۷۷/۱۲/۲ شورای عالی برنامه‌ریزی.

تبصره ۲:

به دانشجویی که نتواند میانگین کل نمرات خود را به حدنصاب ۱۴ برساند، در صورتی که میانگین نمرات ۱ و ۱۲ یا بیشتر باشد، با رعایت ماده ۱۳ و به شرط گذراندن پایان‌نامه مدرک معادل کارشناسی ارشد در رشته مربوط داده خواهد شد. (این تبصره براساس مصوبه ۷۱ مورخ ۷۷/۱۲/۲ شورای عالی برنامه‌ریزی حذف گردید.)

تبصره ۲:

دانشجویان دوره‌های کارشناسی ارشد که به هر دلیل از ادامه تحصیل محروم می‌شوند، چنانچه با دانشگاه محل تحصیل خود تسویه حساب کنند، می‌توانند مجدداً در آزمون ورودی دوره‌های کارشناسی ارشد شرکت نمایند.

در صورت قبولی در آزمون، واحدهای درسی قبلی آنها، پس از ارزیابی و تطبیق با برنامه‌های مصوب از آنان پذیرفته می‌شود. ارزیابی دروس و تطبیق واحدها بر عهده دانشگاه یا مؤسسه پذیرنده است و به ازای هر ۱۲ واحد که پذیرفته می‌شود یک نیمسال از طول مدت مجاز تحصیل دانشجو کاسته می‌شود.

- پذیرش واحدهای درسی قبلی این دانشجویان منوط به احراز سه شرط زیر است:
- ۱- داشتن مجوز از شورای گسترش آموزش عالی وزارتین فرهنگ و آموزش عالی و بهداشت و درمان و آموزش پزشکی حسب مورد.
  - ۲- پذیرش دانشجو از طریق آزمون سراسری.
  - ۳- اجرای برنامه‌های مصوب شورای عالی برنامه‌ریزی.
- (الحاقی براساس مصوبه جلسه ۳۳۴ مورخ ۷۵/۱۰/۲۳ شورای عالی برنامه‌ریزی)

فصل هفتم

پایان نامه

ماده ۱۵:

تهیه پایان نامه آخرین بخش دوره کارشناسی ارشد است که طی آن دانشجو موظف است، در یک زمینه مربوط به رشته تحصیلی خود، زیر نظر استاد راهنما، به تحقیق و تتبع بپردازد.

ماده ۱۶:

استاد راهنما با پیشنهاد دانشجو و موافقت استاد و تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی، از اعضای هیأت علمی مؤسسه یا خارج از مؤسسه با حداقل مرتبه استادیاری تعیین می‌گردد.

تبصره ۱:

چنانچه استاد راهنما، خارج از مؤسسه آموزش عالی انتخاب می‌شود به جای شرط استادیاری داشتن مدرک دکتری الزامی است.

تبصره ۲:

در رشته‌هایی که استادیار به تعداد کافی وجود ندارد، استاد راهنما را می‌توان با تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی از بین مریبان برجسته مؤسسه و دارای حداقل ۱۰ سال سابقه کار مفید آموزشی و پژوهشی انتخاب کرد.

ماده ۱۷:

دانشجو موظف است پس از پایان نیمسال اول و قبل از شروع نیمسال سوم تحصیلی موضوع پایان‌نامه خود را با نظر استاد راهنما انتخاب کند. موضوع پایان‌نامه پس از تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی قطعیت می‌یابد.

ماده ۱۸:

استاد مشاور به پیشنهاد استاد راهنما و پس از تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی از بین اعضای هیأت علمی یا متخصصان و محققان مربوط انتخاب می‌شود.

ماده ۱۹:

ارزشیابی پایان‌نامه در جلسه دفاعیه توسط هیأت داوران، متشکل از استاد راهنما، استاد مشاور و حداقل یک نفر نماینده کمیته تحصیلات تکمیلی و دو نفر از بین اعضای هیأت علمی یا متخصصان و محققان داخل یا خارج مؤسسه صورت می‌گیرد.

ماده ۲۰:

پایان‌نامه توسط هیأت داوران در پنج درجه ارزشیابی شده و به هر درجه نمره‌ای تعلق می‌گیرد و این نمره در میانگین کل نمرات دانشجو محاسبه می‌شود.

نمره از ۱۸ تا ۲۰: عالی؛

نمره از ۱۶ تا ۱۸: بسیار خوب؛

نمره از ۱۴ تا ۱۶: خوب؛

نمره از ۱۲ تا ۱۴: قابل قبول؛

نمره از ۱۲ کمتر: غیرقابل قبول.

ماده ۲۱:

دانشجو پس از انتخاب پایان‌نامه، تا زمانی که آن را به پایان نرسانده است موظف است براساس تقویم دانشگاهی در نیمسال (های) بعد نیز برای آن ثبت‌نام نماید. در این حال نمره پایان‌نامه در آخرین نیمسال تحصیلی، وارد کارنامه دانشجو می‌شود و در میانگین نمرات او منظور خواهد شد.

ماده ۲۲:

در صورتی که پایان‌نامه، از نظر هیأت داوران، غیرقابل قبول تشخیص داده شود، دانشجو می‌تواند در مدتی که از حداکثر مدت مجاز تحصیل وی تجاوز نکند، پایان‌نامه خود را کامل و بار دیگر در زمانی که هیأت داوران تعیین می‌کنند از آن دفاع نماید.

تبصره:

در صورتی که دانشجو در مدت مجاز تحصیل، موفق به گذراندن پایان‌نامه خود نشود، می‌تواند معادل تعداد واحدهای پایان‌نامه، درس یا دروسی را که کمیته تحصیلات تکمیلی تعیین می‌کند، اخذ و حداکثر در یک نیمسال تحصیلی، آن درس یا درس را با موفقیت بگذراند. در این حال اگر میانگین کل نمرات دانشجو، حداقل ۱۴ باشد، به وی مدرک معادل کارشناسی ارشد در رشته مربوط داده خواهد شد. در غیراینصورت به وی مدرکی تعلق نمی‌گیرد. (حذف تبصره براساس رأی صادره جلسه ۳۷۱ مورخ ۱۳۷۷/۱۲/۲ شورای عالی برنامه‌ریزی)

تبصره:

به دانشجوی کارشناسی ارشد که به هر دلیل از تحصیل باز می‌ماند فقط یک گواهی اعطاء می‌شود که این دانشجو چه درسی را در چند واحد با چه نمره‌ای گذرانده است. (الحاقی براساس رأی صادره جلسه ۳۷۱ مورخ ۱۳۷۷/۱۲/۲ شورای عالی برنامه‌ریزی).

فصل هشتم

سایر مقررات

ماده ۲۳:

انتقال و تغییر رشته در دوره کارشناسی ارشد ناپیوسته ممنوع است.

ماده ۲۴:

در صورتی که ارائه برخی از دروس، در یک رشته و در یک زمان معین، در مؤسسه مبداء، ممکن نباشد، دانشجو می‌تواند، آن دروس را با موافقت استاد راهنما و تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی، در یکی از مؤسسات آموزش عالی دیگر که مجری دوره است به صورت مهمان بگذراند در این حال کسب موافقت مؤسسه مقصد هم ضروری است و تعداد واحدهای درسی دانشجوی میهمان در یک مؤسسه نباید از نصف واحدهای درسی دوره تجاوز نماید.

ماده ۲۵:

آیین‌نامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد در ۸ فصل و ۲۵ ماده و ۲۳ تبصره در دویست و نود و یکمین جلسه شورای عالی برنامه‌ریزی مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۲۵ به تصویب رسید. این آیین‌نامه از ابتدای سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ در همه دانشگاهها و پژوهشگاهها و موسسات آموزش عالی سراسر کشور لازم‌الاجراست و از تاریخ ابلاغ آن، آیین‌نامه قبلی و تمام مقررات و بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مغایر با آن برای دانشجویان مشمول این آیین‌نامه لغو می‌گردد. دانشجویان ورودی سال‌های قبل از سال تحصیلی ۷۴-۱۳۷۳ نیز می‌توانند با موافقت شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه وضعیت خود را با آیین‌نامه جدید تطبیق داده و براساس آن فارغ‌التحصیل شوند.